

Resursno efikasna Europa u Europskim fondovima

Resource efficient Europe in European Funds

Mag.phil. Tihana Tarandek Galović¹

Bacc.ing.agr. Marijan Galović²

Dipl.ing. Bojan Ribić³

Kontakt: tihana@zelena-akcija.hr, Marijan@zelena-akcija.hr, Bojan.Ribic@zgh.hr

SAŽETAK:

Svrha ovog rada je direktno povezivanje nove rezolucije Europskog parlamenta o Resursno efikasnoj Europi usvojene 24.05.2012., Europske okvirne direktive o otpadu (98/2009/EC)⁴ i nove kohezijske politike. Rezolucija EU parlamenta urgira da zemlje članice osiguraju punu implementaciju Europskog zakonodavstva o otpadu, uključujući minimalne ciljeve za smanjenje otpada kroz vlastite nacionalne planove te , strategije gospodarenja otpadom. Isto tako, napominje se kako postojeći ciljevi pokrivenosti i odvojenog prikupljanja otpada moraju biti i dalje razrađivani te postaviti najviše i najkvalitetnije standarde za uporabu materijala u svakoj fazi. Rezolucija također podcrtava kako potrebe za financiranjem iz EU fondova moraju dati prioritet aktivnostima koje se nalaze na vrhu hijerarhije gospodarenja otpadom, kako je i navedeno u okvirnoj direktivi o otpadu (gdje se prioritet daje recikliranju iznad odlaganja otpada). Rezolucija daje i upute EU komisiji kako postoji potreba za ispravljanjem i usklađivanjem kalkulacijskih metoda i statistika o otpadu, kako bi se izgradila pouzdana baza za promociju i implementaciju recikliranja.⁵

KLJUČNE RIJEČI:

EU fondovi, kohezijska politika, okolišni acquis, hijerarhija gospodarenja otpadom, investicije u sektoru gospodarenja otpadom.

¹ Zelena akcija - Zagreb

² Zelena akcija - Zagreb

³ Zagrebački Holding – Podružnica Čistoća)

⁴ DIRECTIVE 2008/98/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on waste and repealing certain Directives

⁵ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2012-223>

ABSTRACT

The aim of this article direct linking of European Parliament resolution of 24 May 2012 on a resource-efficient Europe, European Waste Framework Directive (EC/98/2009) and new Cohesion Policy Regulation. The parliament resolution urges that member states have to ensure full implementation of European waste legislation, including minimum goals for waste reduction through national waste management plans and strategies. The resolution additionally emphasises that current goals for separate waste collection have to be further developed and that highest standards for material recovery have to be set. The resolution underlines the need for EU funds financing for the activities higher up the waste hierarchy as set in the Waste Framework Directive (where the priority is given to recycling prior to investments in landfills or incinerators). The resolution gives guidelines to European Commission that there is a need for corrections and alignment of calculation methodology and waste statistics in order to build the reliable basis for promotion and implementation of recycling in European Union.

KEYWORDS:

EU funds, Cohesion policy, environmental acquis, waste hierarchy investments in waste management sector

1. UVOD

Europska unija je nakon perioda intenzivnog napretka temeljenog na korištenju različitih prirodnih resursa suočena s izazovima daljnjeg održivog razvoja paralelno s osiguranjem socio-ekonomske budućnosti i sigurnosti građana. To će zahtijevati značajnu transformaciju u dosadašnjem tretiranju i eksploataciji prirodnih resursa, a posljedice će dovesti do promjene u ponašanju na svim područjima a naročito u zaštiti okoliša. U tom smislu, gospodarenje i korištenje otpada kao resursa predstavljati će prioritet dok će se kroz različite načine stimulacija, koje za cilj imaju smanjenje, ponovno korištenje i recikliranje otpada, u potpunosti implementirati europska legislativa.

2. KOHEZIJSKA POLITIKA 2014 – 2020.

S više od trećine europskog proračuna (374 milijarde eura za razdoblje od 2007. do 2013. godine), drugi dio proračuna po veličini spada u financiranje strukturnih instrumenata za ostvarivanje ciljeva Kohezijske politike Europske Unije. Oni se koriste za financiranje regionalnog razvoja Europske Unije, koji za cilj ima smanjenje nejednakosti vezanih uz prihode, bogatstvo i razvoj diljem Europe te preraspodjelu između bogatih i siromašnih regija s ciljem što bolje ekonomske i socijalne integracije. Strukturni se fondovi dijele na: Europski fond za regionalni razvoj, Kohezijski fond i Europski socijalni fond. Europski fond za regionalni razvoj pruža podršku mjestima gdje je bruto domaći proizvod po osobi niži od 75 posto prosjeka Europske Unije. Područja koja su u nepovoljnijem položaju koriste europske fondove u obliku ulaganja u infrastrukturu u cilju poticanja gospodarskog razvoja, potpore malim i srednjim poduzećima za stvaranje novih radnih mjesta ili poboljšanja uvjeta na lokalnim tržištima rada. Posljednji od tri glavna dijela europske regionalne politike je Kohezijski fond koji na nacionalnom nivou ima za cilj poboljšanje gospodarskih i društvenih uvjeta te stabilizaciju gospodarstva. Većina ovih sredstava odlazi zemljama koje su se posljednje pridružile Europskoj Uniji, takozvanim "novim članicama", čiji bruto nacionalni dohodak po osobi iznosi manje od 90 posto europskog prosjeka. Najveći dio ovoga fonda koristi se za infrastrukturne projekte u različitim područjima (promet, zaštita okoliša) iako projekti vezani uz energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije, na žalost, dobivaju znatno nižu stopu sredstava.

Namjena strukturnih fondova je pružiti potporu zajedničkim ciljevima Europske Unije, no europske zemlje redovito zanemaruju prvotnu svrhu. Primjerice, najveći udio kohezijskih fondova odlazi na prometnu infrastrukturu i to uglavnom na razvoj cestovnih mreža. Kao posljedica toga povećava se zagađenost uzrokovana ispušnim plinovima iz automobila, što spade u jedan od većih problema kako urbanih tako i ruralnih područja. Odmak od gradnje automobilskih cesta može osigurati čišći zrak i smanjiti europsku ovisnost o nafti te istovremeno stvoriti nova radna mjesta vezana uz prijelaz na druge vrste prometa. Prednost izgradnji cesta nad modernizacijom drugih načina prijevoza negativno utječe na ljude, posebice u središnjoj i istočnoj Europi, gdje se građani češće pouzdaju u javni prijevoz, jer na ovom području samo jedan od troje ljudi posjeduje automobil⁶. Zbog nedostatka novca i za javni prijevoz uglavnom se reduciraju željezničke ili autobusne veze.

U sustavima gospodarenja otpadom takvi projekti sudjeluju s 1% bruto nacionalnog dohotka (€145 milijardi) i zapošljavaju oko 2 milijuna ljudi. Računica europske komisije prikazuje da bi se usklađivanjem svih zemalja EU s okolišnim *acquisom* moglo zaposliti dodatnih 400.000 ljudi, a dostizanjem ciljeva iz *Resource Efficiency Roadmap* i otvoriti 526.000 novih radnih mjesta. Poboljšanje gospodarenja otpadom u EU ima pozitivne učinke jer otvara nova radna mjesta, povećava sigurnost opskrbe sirovinama i kompetitivnost industrije, povećava efikasnost korištenja resursa, smanjuje emisije stakleničkih plinova i potiče razvoj inovacija. Ovakva strategija je u potpunosti u skladu sa strategijom EU 2020.

3. RESOURCE EFFICIENCY FLAGSHIP I ROADMAP

Prijedlog kohezijske politike za razdoblje 2014.-2020. sadrži elemente strateškog planiranja i programiranja uključujući i listu zajedničkih tematskih ciljeva zacrtanih u strategiji Europe2020. Ta strategija pruža jasnu lepezu zajedničkih prioriteta, uključujući ciljeve i flagship inicijative koje će služiti za identifikaciju prioriteta za financiranje. Danas postoji širok konsenzus zainteresiranih strana oko uloge pojedinih politika EU (kohezijska politika, politika ruralnog razvoja i politika mora i ribarstva) za dostizanje ciljeva iz Europa2020 strategije.

Upravljanje Europskom unijom u budućnosti određuje strategija *Europa 2020.*, kojom se utvrđuju ciljevi, potvrđeni od zemalja članica, a koji trebaju biti postignuti do kraja

⁶ Europska komisija, Eurostat. 'Stopa motorizacije po regijama NUTS 2 od 1. siječnja 2009'.

desetljeća. Neki od prioriteta su **zapošljavanje** (75 posto građana između 20 i 64 godina mora biti zaposleno), **istraživanje i razvoj** (3 posto bruto domaćeg proizvoda Europske Unije mora se ulagati u ova područja), **klimatske promjene i energija** (smanjiti emisije stakleničkih plinova za 20 posto te u usporedbi s 1990. godinom, dobivati 20 posto energije iz obnovljivih izvora i povećati energetske učinkovitost za 20 posto), **obrazovanje** (smanjiti broj preranih prekida školovanja na ispod 10 posto, pobrinuti se da barem 40 posto građana u dobi od 30-34 godina dobije visoku stručnu spremu) te problematika siromaštva i socijalne isključenosti (barem 20 milijuna ljudi manje pogođeno ili pod smanjenom prijetnjom siromaštva i socijalne ekskluzije).

3.1. Resource Efficiency Flagship

Tijekom 2011. godine Europska unija je učinila veliki iskorak u popularizaciji i institucionalizaciji termina resursne efikasnosti (eng. resource efficiency) kroz Resource Efficiency Flagship te R.E. Roadmap koje je pripremila Europska komisija. Flagship je jedna od sedam sektorskih dokumenata u sastavu europske strategije Europe2020. Ovaj dokument predstavlja strategiju Europske unije za kreiranje cirkularne ekonomije, te implicira zaštitu okoliša kao jedno od primarnih područja u kojem se gospodarenje otpadom bazira na društvu koje reciklira i čiji je cilj smanjenje količina otpada i korištenje istog kao resursa.

U 2008. godini revidirana Okvirna direktiva o otpadu uvela je načelo sagledavanja proizvoda kroz "životne tokove" (eng. life cycle) materijala od proizvodnje do odlaganja, sa naglaskom na prevenciju, ponovnu upotrebu, recikliranje i oporabu (hijerarhija gospodarenja otpadom). Poboljšana praksa u gospodarenju otpadom može značajno smanjiti emisije stakleničkih plinova. Primjerice, svake godine EU odlaže 5.25 milijardi eura vrijedne reciklante poput papira, stakla, plastike, aluminijske i željezne. Kada bi se to recikliralo, moglo bi se smanjiti emisije za 148 milijuna tona CO_{2eq}. U sektoru gospodarenja komunalnim otpadom provedba Direktive bi smanjila emisije stakleničkih plinova za 92 milijuna tona u odnosu na 1995. godinu. Europska komisija također naglašava kako bi se otvorilo 500.000 radnih mjesta kada bi zemlje članice reciklirale 70% svog otpada. Budući su to jedni od ključnih ciljeva strategije Europe2020 ovi se podaci dodatno naglašavaju.

3.2. Resource Efficiency Roadmap

Za razliku od R.E.Flagship, Roadmap postavlja temelje koji će nas usmjeriti na put do resursne efikasnosti i održivog rasta (zanimljiv je odabir termina sustainable growth umjesto sustainable development). Svaka sekcija zasebno opisuje korake koje je kratkoročno potrebno provesti da se započne proces transformacije, odnosno provedbe strategije. Roadmap pruža okvir koji objašnjava kako su politike povezane, kako međusobno djeluju i nadograđuju jedna drugu, a svrha im je koherentni dizajn i provedba svih budućih aktivnosti. Jedna od aktivnosti je i sustavno gospodarenje otpadom gdje su prezentirani ciljevi poput:

- a) Da se do 2020. godine otpadom upravlja kao resursom
- b) Da količina otpada po glavi stanovnika opada
- c) Recikliranje i ponovna upotreba su ekonomski atraktivne opcije za javni i privatni sektor potaknut kroz raširene mreže odvojenog prikupljanja i razvoja tržišta sekundarnih sirovina
- d) Da se reciklira više materijala, uključujući materijale koji imaju značajan utjecaj na okoliš.
- e) Da se legislativa o otpadu u potpunosti implementira
- f) Da se iskorijeni ilegalni izvoz otpada
- g) Da se energetska uporaba limitira na materijale koje je nemoguće reciklirati, odlaganje je eliminirano, a osigurano je kvalitetno recikliranje.

Kako bi se ti ciljevi dostigli, Europska komisija predlaže i hodogram aktivnosti koje je potrebno provesti. Taj hodogram uključuje stimulaciju tržišta sekundarnih sirovina uz pomoć subvencija i ekonomskih inicijativa, reviziju postojećih planova za prevenciju, ponovnu upotrebu, recikliranje, uporabu i odlaganje kako bi se dostigao cilj ostatnog otpada “blizu nule”⁷. Revizija svih ciljeva se očekuje 2014.godine. Komisija također predviđa facilitiranje razmjene najboljih dostupnih praksi u sakupljanju i obradi otpada između zemalja članica te razvoj mjera za suzbijanje kršenja legislative kako bi zemlje članice mogle u potpunosti implementirati zadane mjere i dostići minimalne ciljeve. Kako je do 2020.godine preostalo samo još jedno proračunsko razdoblje, Europska komisija smatra kako je potrebno osigurati javno financiranje iz budžeta Europske unije na način da se prioriteta daju aktivnostima koje

⁷ Close to zero

su više rangirane u hijerarhiji gospodarenja otpadom. U sklopu navedenih aktivnosti će prioritet biti dan projektima vezanim uz izgradnju postrojenja za recikliranje umjesto poticanja financiranja projekata vezanim uz daljnje odlaganje otpada. Aktivnosti koje treba provesti da bi se osigurao ovaj cilj jest kreiranje kohezijske politike koja će omogućiti upravo ovakvo prioritiziranje projekata.

4. HIJERARHIJA GOSPODARENJA OTPADOM

Prvi cilj bilo kojeg zakona, strategije ili plana gospodarenja otpadom mora biti smanjivanje negativnih efekata proizvodnje otpada na ljudsko zdravlje i okoliš. Ta legislativa mora ciljati i na smanjenje korištenja resursa kroz dosljednu primjenu hijerarhije gospodarenja otpadom. Već spomenuta Okvirna direktiva o otpadu EU je 2008. godine postavila hijerarhiju gospodarenja otpadom u 5 stupnjeva:

Članak 4: slijedeća hijerarhija se primjenjuje kao redoslijed prioriteta za prevenciju nastanka otpada i regulativu gospodarenja:

- (a) prevencija nastanka otpada;
- (b) priprema za ponovnu upotrebu;
- (c) recikliranje;
- (d) druge vrste uporabe, primjerice energetska uporaba;
- (e) odlaganje otpada.

Okvirna direktiva o otpadu naglašava da zemlje članice Europske unije moraju poticati korištenje recikliranih materijala (poput recikliranog papira) u skladu sa hijerarhijom gospodarenja otpadom i u skladu sa ciljem stvaranja društva koje reciklira (eng. Recycling society), a ne smiju poticati odlaganje ili spaljivanje materijala koji se može reciklirati. *The Resource Efficiency Parliament Resolution*⁸ stavlja još veći naglasak na hijerarhiju gospodarenja otpadom tražeći od Europske komisije da ojača primjenu *acquisa* uzimajući u obzir samu hijerarhiju gospodarenja otpadom i potrebu da se ostatni otpad svede na

⁸ European Parliament Resolution of 24 May 2012 on a resource-efficient Europe (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2012-223>)

minimalne količine. Zanimljivo je i to da se dokument poziva na smanjenje otpada blizu nule (residual waste close to zero). Rezolucija također traži od EK da se do 2014. godine pripreme novi prijedlozi za uvođenje zabrane odlaganja otpada na europskom nivou, te da se do kraja desetljeća u potpunosti zabrani spaljivanje otpada kojeg je moguće reciklirati ili kompostirati. Sve to mora biti praćeno tranzicijskim mjerama koje će uključivati razvoj zajedničkih standarda baziranih na razmišljanjima o životnom toku materijala. U zemljama centralne i istočne Europe moguće su krive interpretacije hijerarhije gospodarenja otpadom kada se uspoređuju razni drugi ciljevi iz strategije EU2020 i to pogotovo oni koji se tiču smanjenja stakleničkih plinova. Na primjer, cementare koriste spaljivanje otpada kako bi smanjile emisije stakleničkih plinova iako ova operacija nije u skladu sa Okvirnom direktivom koja naglašava važnost da se, u skladu sa hijerarhijom te u svrhu smanjenja stakleničkih plinova sa odlagališta otpada, mora omogućiti odvojeno sakupljanje i prikladna obrada bio-otpada kako bi se mogao proizvesti ekološki prihvatljivi kompost i drugi proizvodi poput energije u anaerobnim digestorima. Ova odredba iz spektra prioriteta isključuje i MBO tehnologiju niske kvalitete jer iste proizvode kompost loše kvalitete, a količina izdvojenih materijala je minimalna nauštrb proizvodnje goriva iz otpada koja je maksimizirana.

5. ANNEX IV - EX ANTE CONDITIONALITIES

Efikasnost raznih strukturnih instrumenata ovisi o razumnoj politici, regulatornom i institucionalnom okviru. U mnogim sektorima, kombinacija strateških i regulatornih uvjeta te javnih investicija je potrebna da se prevladaju početne poteškoće za ostvarivanje efektivnog rasta. Ti se uvjeti u kontekstu ove regulative nazivaju *ex ante conditionalities*, a **oni moraju biti provedeni prije usvajanja operativnih programa**. Kako bi se poboljšala provedba EU je postavila nove preduvjete kako bi se osiguralo da Europski fondovi stvore snažne poticaje zemljama članicama da dostignu ciljeve europske strategije "Europe 2020". Preduvjeti imaju dvije forme: *ex-ante*, što znači da se određeni uvjeti moraju provesti prije raspodjele sredstava i *ex-post*, što znači da će se nova sredstva zemljama članicama odobravati isključivo prema uspješnosti u provedbi projekata u odnosu na te iste uvjete.

Primjerice, ukoliko su prvotno dodijeljena sredstva služila za poticanje reciklaže, dodatna sredstva neće biti odobrena ukoliko su ugovorena sredstva utrošena na projekt koji nije potaknuo recikliranje. Logika za osnaživanje ex-ante preduvjeta je ta da fondovi moraju osigurati efikasnu potporu upravo projektima koji doprinose ostvarivanju ciljeva iz EU2020

strategije. Iskustva iz prošlih programskih razdoblja sugeriraju kako je efikasnost investicija financiranih od strane fondova EU u nekim slučajevima bila usporavana ili zaustavljena zbog ograničavajućih čimbenika poput neusklađenih zakona, regulatornog ili institucionalnog okvira i sl. Koncept preduvjeta nije nešto novo u zakonodavnom okviru kohezijske politike, međutim programsko razdoblje 2014.-2020. predstavlja određenu prekretnicu u primjeni i provedbi tih preduvjeta.

Jedan od preduvjeta u sektoru gospodarenja otpadom glasi " Implementacija Direktive o otpadu 2008/98/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenog 2008., i to u pogledu razvoja planova gospodarenja otpadom u skladu sa Direktivom i hijerarhijom gospodarenja otpadom".⁹

Kriteriji za ispunjavanje ovog preduvjeta su dodatno razjašnjeni:

(1) Zemlja članica je izvijestila Europsku Komisiju o napretku spram ciljeva iz Članka 11 Direktive 2008/98/EC, razloge eventualnog neuspjeha te planirane radnje da se dostignu ti ciljevi. Članak 11. Direktive predstavlja obveze zemalja članica za ponovnu upotrebu i recikliranje i detaljnije opisuje ciljeve poput obveza odvojenog prikupljanja pojedinih materijala ili maseni udio odvojeno prikupljenog otpada. Između ostalog taj članak navodi kako će Europska komisija do kraja 2014.godine ispitati sve ciljeve i mjere iz ovog članka, te će po potrebi dodatno postrožiti te ciljeve.

Drugi kriterij za ispunjavanje preduvjeta glasi **da (2) Zemlje članice moraju osigurati da nadležna tijela, u skladu sa člancima 1., 4., 13. i 16. Direktive, donesu jedan ili više planova gospodarenja otpadom sukladno članku 28.** Taj kriterij govori da planovi gospodarenja otpadom moraju za cilj imati zaštitu okoliša i ljudskog zdravlja kroz prevenciju i smanjenje direktnih učinaka proizvodnje otpada. Isto tako, planovi moraju u potpunosti pratiti hijerarhiju gospodarenja otpadom te počivati na načelima samodostatnosti i neposrednosti.

⁹ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund covered by the Common Strategic Framework and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No 1083/2006, Brussels, 6.10.2011, COM(2011) 615 final, 2011/0276 (COD)

Treći kriterij za ispunjenje preduvjeta glasi da **(3) ne kasnije od 12. prosinca 2013. godine, zemlje članice moraju uspostaviti, sukladno člancima 1. i 4., Direktive 2008/98/EC preventivne planove, što se zahtijeva člankom 29. Direktive.** Planovi mogu biti izrađeni kao samostalni dokumenti ili mogu biti inkorporirani u planove gospodarenja otpadom. Planovi moraju imati specificirane ciljeve poput opisanih u aneksu IV direktive. Zadatak tih ciljeva mora u konačnici biti raskidanje veza između gospodarskog razvoja i učinaka na okoliš uzrokovanih otpadom.

Četvrti kriterij glasi **(4) zemlje članice moraju provesti potrebne mjere da se ostvare ciljevi ponovne upotrebe i odvojenog prikupljanja otpada koji su opisani u članku 11. spomenute Direktive.** Konkretno, radi se o obavezi odvojenog prikupljanja najmanje 50% mase komunalnog i 70% građevinskog otpada do 2020.godine.

6. MINIMALNI ZAHTJEVI ZA OSTVARIVANJE ČETVRTOG KRITERIJA

Minimalni zahtjevi postavljeni u Okvirnoj direktivi o otpadu u pogledu drugog ex ante kriterija glase da priprema za ponovnu upotrebu i recikliranje otpadnih materijala i to papira, metala, plastike i stakla iz kućanstva te po mogućnosti i drugih kategorija otpada iz kućanstava, mora biti povišena na minimalno 50% mase otpada. Iako takva formulacija definicije ne uključuje direktno organski otpad, postoji više argumenta zbog čega je odvojeno prikupljanje organskog otpada ipak imperativ zemljama članicama. Valja napomenuti također kako EU godišnje proizvodi 138 milijuna tona organskog otpada, a kako se 40% količine još uvijek odlaže na odlagališta, te to predstavlja veliki problem i trošak usprkos visokoj potencijalnoj dodanoj vrijednosti. Veliki je izazov Europskoj uniji da se ta količina do 2020.godine smanji na 50%¹⁰. Općenita definicija iz same direktive naglašava kako je *“važno, u skladu sa hijerarhijom gospodarenja otpadom i u svrhu smanjenja stakleničkih plinova sa odlagališta otpada facilitirati odvojeno sakupljanje i prikladnu obradu organskog otpada kako bi se proizvodio okolišno prihvatljiv kompost i ostali materijali organskog porijekla.”* Još jedan od argumenata koji proizlazi iz same Direktive jest činjenica da ciljevi za 2020.godinu ne mogu ni matematički biti dostignuti bez odvojenog sakupljanja otpada budući da u nekim zemljama članicama takva vrsta otpada čini i do 45% ukupne mase

¹⁰ **Establishing Horizon 2020 - The Framework Programme for Research and Innovation (2014-2020)** – (COM(2011) 809 final)

otpada. Za potporu ove tvrdnje valja naglasiti kako je i Europski parlament u već spomenutoj rezoluciji o resursno efikasnoj Europi tražio od Europske komisije da revidira cilj od 50% do 2020.godine. Na taj način je dodatno naglašeno ono što je EU već najavila a naročito imajući u obzir da danas već 4 zemlje članice recikliraju više od 50% svog otpada.

Najviše količine recikliranja su zabilježene u Njemačkoj (48%, odnosno 274kg po osobi), Švedskoj (36%, 171kg/os.) i Belgiji (36%, 175kg/os), dok su Austrija (40%, 235kg/os) i Nizozemska (28%, 144kg/os) zabilježile najviše udjela u obradi organskog otpada. Recikliranje i kompostiranje komunalnog otpada u udjelu većem od 50% pojavljuje se u Austriji (70%), Njemačkoj (66%), Nizozemskoj (61%), Belgiji (60%) i Švedskoj (50%)¹¹. Za te se zemlje već danas može reći da su usklađene s Okvirnom direktivom o otpadu, no unatoč tome Europska komisija je već zaprijetila kaznom Belgiji zbog neusklađivanja vlastite legislative sa europskom Okvirnom direktivom o otpadu. Taj čin pokazuje odlučnost EU da prati razvoj situacije u zemljama članicama i spremnost da intervenira u slučaju neprovođenja legislative. Primjerice, u travnju 2012. je komisija zatražila kazne od Europskoj suda pravde za Bugarsku, Mađarsku, Slovačku i Poljsku, gdje se za posljednje traži plaćanje od nevjerojatnih 67.314 eura dnevno za svaki dan ne implementacije u domaće zakonodavstvo.¹² Nasuprot zemljama koje su već danas ispunile ciljeve iz Okvirne direktive, sedam zemalja članica reciklira i kompostira manje od 10% svog otpada. To su mahom zemlje središnje i istočne Europe, odnosno zemlje kojima su u načelu i namijenjeni kohezijski fondovi čiji su predviđeni ciljevi upravo podizanje stope reciklaže umjesto ulaganja u velika postrojenja koja se uglavnom nalaze u posljednjim hijerarhijskim stupovima (spalionice i MBO postrojenja).

7. ZAKLJUČAK

Kohezijska politika, odnosno strateški dokumenti koji daju upute o planiranju i potrošnji sredstava iz strukturnih fondova EU prema objašnjenju Michela Sponara¹³ daju apsolutni prioritet prvim stupnjevima hijerarhije gospodarenja otpadom iz spomenute Europske okvirne direktive o otpadu. Ovaj zaključak je moguće potkrijepiti činjenicom kako je ova kohezijska

¹¹ Recycling accounted for a quarter of total municipal waste treated in 2009, EUROSTAT news release 37/2011 - 8 March 2011

¹² Environment: Commission asks Court to impose financial penalties on four Member States, urges Belgium to comply with EU waste legislation,

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/422&format=HTML> (21.08.2012)

¹³ SPonar, M., (2012), Better enforcement of the Waste Legislation, FEAD/BDE seminar, Minhen

politika usmjerena prema ostvarenju ciljeva iz strategije EUROPE2020 čiji je sastavni dio i Resource efficiency flagship koji naglašava upravo potrebu da **EU fondovi moraju davati prioritet projektima koji su više klasificirani u hijerarhiji gospodarenja otpadom.**

U ovom programskom razdoblju definitivno se, kao što se i ranije predviđalo, naglasak daje na ostvarivanje ciljeva iz europske strategije Europe2020 i to, osim u pogledu održivog razvoja, smanjenja emisija stakleničkih plinova i zapošljavanja, što su predstavnici Europske komisije već u više navrata naglasili kako problematika otpada, odnosno njezino rješenje, nemaju samo potencijal očuvanja resursa već i otvaranja brojnih radnih mjesta. Da bi neka zemlja mogla ulagati u sektor gospodarenja otpadom, mora imati plan gospodarenja otpadom i preventivski program usklađen sa EU zakonodavstvom i to pogotovo u pogledu hijerarhije gospodarenja otpadom, a mjere koje će se financirati moraju zadovoljavati preventivske ciljeve i ciljeve za reciklažu.

8. LITERATURA:

DIRECTIVE 2008/98/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on waste and repealing certain Directives

“Environment: Commission asks Court to impose financial penalties on four Member States, urges Belgium to comply with EU waste legislation,”

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/422&format=HTML> (21.08.2012)

Establishing Horizon 2020 - The Framework Programme for Research and Innovation (2014-2020) – (COM(2011) 809 final)

European Parliament resolution of 24 May 2012 on a resource-efficient Europe -

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2012-223>

Eurostat: Europska komisija, Eurostat. 'Stopa motorizacije po regijama NUTS 2 od 1. siječnja 2009'.

Eurostat: “Recycling accounted for a quarter of total municipal waste treated in 2009”, EUROSTAT news release 37/2011 - 8 March 2011

Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund covered by the Common Strategic Framework and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No 1083/2006, Brussels, 6.10.2011, COM(2011) 615 final, 2011/0276 (COD)

Sponar, M., (2012), Better enforcement of the Waste Legislation, FEAD/BDE seminar, Minhen

The study has been produced with financial assistance of EU.

This publication was produced with the financial assistance of the European Union. The contents of the document are the sole responsibility of the authors and CEE Bankwatch Network and do not necessarily reflect the positions of the European Union.